GOVT. DEGREE COLLEGE, KOLLAPUR

NAGARKURNOOL DISTRICT

(Affiliated to Palamuru University, Mahabubnagar

NAAC Accreditation by "C" Grade

JIGNASA – Student Study Project

DEPARTMENT OF HISTORY

<u>TOPIC TITLE :</u>

సంగమేశ్వరం చరిత్ర ఒక పరిశీలన

ACADEMIC YEAR 2023-2024

GOVT. DEGREE COLLEGE, KOLLAPUR
NAGARKURNOOL DISTRICT

STUDENT STUDY PROJECT

DEPARTMENT OF ARTS

CERTIFICATE

This is to certify that the students study project entitled a study on Sangameshwaram charithra oka parisilana is an original study being carried out by bonafide students of Government Degree College, Kollapur for the academic year 2023-24.

Sl.No.	Name of the Student	Group
1	A. Maheshwari	B.A. 1ST YEAR
2	G. MOUNIKA	B.A. 1ST YEAR
3	B. RAJU	B.A. 1ST YEAR
4	G. AMARAVATHI	B.A. 1ST YEAR
5	A. Anji	B.A. 1ST YEAR

PROJECT SUPERVISOR

1) D. SHIVUDU

INCHARGE

సంగమేశ్వరం చరిత్ర ఒక పరిశీలన

పరిచయం,

ఇటీవల కాలంలో చరిత్ర రచన పద్ధతి పరిశోధనలో అనేక నూతన పరిణామాలు చోటుచేసుకున్నాయి రాజులు రాజ్యాల విస్తరణ రాజ్యాల పతనాలు మత పోషణ అంశాలతో పాటు ప్రజలు సాంస్కృతిక సామాజిక ఆర్థిక అంశాల అధ్యయనం చేసే దిశగా చరిత్రకారులు తమ దృష్టిని సారించారు ఈ క్రమంలో ప్రాంతీయ స్థానిక చారిత్రక అధ్యయనం పట్ల ఆసక్తి జాతీయగీతం నుంచే ప్రారంభమైంది. ప్రాంతీయ చరిత్రను సమగ్రంగా అధ్యయనం చేయడం ద్వారా దేశ సంస్కృతి చరిత్ర నిర్మాణానికి పరిపూర్ణత చేకూరగలదని జానపద విజ్ఞానానికి పల్లెలు పట్టు పల్లెటూరులో ఆటపాటలు ఆచార వ్యవహారాలు వినోదాలు వేడుకలు ఉత్సవాలు ఉర్సులు సంతలో సంబరాలు పండుగలు పంపాలు జీవితంలో ఏడాది పొడవైన సంభవించే సంఘటనలను జనం యొక్క జనపదులు నూతన చైతన్యానికి ఆత్మవిశ్వాసానికి ఆనందాని చేకూరుస్తున్నాయి. మీద ఉండే వారికి భక్తిశ్రద్ధలు భయభక్తులు జాతరలో ఉత్సవాల్లో వెలువడుతున్నాయి. ఈ జాతరలు ఉత్సవాలు జానపద విజ్ఞానానికి భాష్యాలకు భాండాగారాలుగా చెప్పొచ్చు ప్రజలు ఆడ మగ తేడా లేకుండా చిన్న పెద్ద అనే వయసు తాత మేము లేకుండా తమ కష్టాలను కన్నీళ్లను మరిచిపోయి తమ కోరికలను తమ యొక్క ఆశలను ఒక్కసారిగా ఆనందంతో వేడుకలు నిర్వహించుకుని ఆ సమయంలో ఒక్కసారిగా అక్కడికి చేరుకున్న వారు ఆప్యాయంగా పలకరించే పలకరింపులు, చేతులు కలుపుకొని సమైక్యంగా ప్రయాణిస్తారు దేవతలకు అనుగ్రహానికి ఆరాటపడుతుంటారు ఇందులో గ్రామీణ ప్రజానికం చాలా ఎక్కువగా విశ్వాసాలతోటి విలువల తోటి ఎక్కువగా ఆరాధ్య చేయటం మనం కళ్లారా చూస్తాం. ఈనాటి సమాజానికి కూడా ఇది పెక్కురెల్లికొని ఉండడం అనేది జరుగుతుంది.

2 పరిశోధన లక్ష్యాలు

1. చరిత్ర రచనలు ప్రాంతీయ స్థానిక స్థల చరిత్రలు పరిశోధన ఆవశ్యకతను విశ్లేషించడం.

2 తెలంగాణ ఆంధ్ర సరిహద్దుల్లో అంతర్భాగమై నివృత్తి సంగమేశ్వర ఆలయం ప్రత్యేకతను మరియు చరిత్ర సంస్కృతికి సంబంధించిన వివిధ లిఖితపూర్వక అలిగితపూర్వక జానపద ఆధారాలను సేకరించడం.

3 సంగమేశ్వర దేవాలయం యొక్క భౌగోళిక నైసర్గిక చారిత్రక పై వాటి ప్రభావాన్ని విశ్లేషించడం.

4 సంగమేశ్వర పరిసర ప్రాంతాలలోని సమీప దేవాలయాలు తెలియజేయడం.

5 దేవాలయ నిర్మాణం వివిధ రాజవంశాల కాలంలో అభివృద్ధి గురించి తెలపడం.

6 దేవాలయం సామాజిక ఆర్థిక సంస్కృతిక కళా రంగాలపై ఏ విధంగా ప్రభావం చూపుతాయో సమగ్రంగా పరిశీలించడం.

7.క్షేత్ర పర్యటన నిమిత్త సేకరించిన నూతన విషయాలను క్రోడీకరించడం జరుగుతుంది.

పరిశోధన ఆధారాలు

సంగమేశ్వరం హాలో పరిశోధన కు సంబంధించిన ఉపయుతమైన ఆధారాలను పురావస్తు మరియు సాహిత్య ఆధారాలను రెండు రకాలుగా విభజించవచ్చు ఆధారాలలో ప్రకారంగా ప్రధానంగా శాసనాలు ద్వారా

సేకరించడం జరుగుతుంది. శాసనాలు 2 రకాలు 1తామ్ర శాసనాలు ,2శిలా శాసనాలు. విరివిగా లభించేటివి శిలా శాసనాలు మనకు చరిత్ర పుటలలో అశోకుని కాలం నుంచి తెలుగు వారి చరిత్ర నిర్మాణానికి లిఖిత పూర్వక ఆధారాలు మనకు శాసనాల రూపంలో ముఖ్యమైన సమాచారాన్ని ఇస్తున్నాయి 1887వ సంవత్సరం నుండి అనిమల్ యూనినార్ రిపోర్ట్స్ అండ్ ఇండియన్ ఎపిగ్రఫీ పేరిట ప్రతి గ్రామ గ్రామ సర్వే చేసి శాసనాలను పరిశీలించి వాటిని పరిష్కరించి వాటిలోని ప్రధాన అంశాలను సంక్షిప్తంగా వార్షిక నివేదికల పొందిపరిచి యూనివర్స్ రిపోర్ట్స్ ఆన్ సౌత్ ఇండియన్ గ్రాఫి అనే పేరుతోటి 1948 వరకు ప్రచురించారు. అయితే శాసనాలు ఎక్కువగా దాదాపుగా తమిళనాడు మరియు తీరాంధ్ర ప్రాంతంలోనే ఎక్కువగా పరిశీలించడం జరిగింది తెలంగాణ ప్రాంతంలో నిజాం ఏలుబడి ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల ఇక్కడ చరిత్రక సంస్థల అధ్యయ మరియు శాసనాల సేకరణకు అంత పెద్దగా జరగలేదు ఆంధ్రప్రదేశ్ రిపోర్ట్స్ ఆఫ్ ఏపీ గ్రాఫి పేరున 1956 నుండి 1966 వరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ పురావస్తు మ్యూజియం శాఖ వారిచే సంపుటాలుగా ప్రచురించడం జరిగింది తెలంగాణ ప్రాంతంలోని శాసనాల సంపుటాలను ఈ కాటలాస్ ఆఫ్ తెలంగాణ ఇన్స్క్రిప్షన్స్ పేరుతో ప్రచురించడం జరిగింది తర్వాత కాలంలో తెలంగాణలోని జిల్లాల వారీగా వరంగల్, నలగొండ, ఖమ్మం, ఆదిలాబాద్, నిజామాబాద్, కరీంనగర్, మెదక్, మహబూబ్నగర్, జిల్లాల పేరుట సంపుటాలను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. అందులో మహబూబ్నగర్ జిల్లాకు సంబంధించి రెండు సంపుటాలను పొందుపరిచి మనకు అందించడం జరుగుతుంది. సంగమేశ్వరం గురించి ఆధారాలు సేకరించడానికి సంబంధించి క్షేత్ర పర్యటన ద్వారా చారిత్రక కట్టడాలకు సంబంధించిన విషయాలను స్థానికులు చెప్పిన మౌఖిక ఆధారాలను జన వృత్తాంతం ఉండే చెప్పే విషయాలను సేకరించడం జరుగుతుంది. అదేవిధంగా క్షేత్ర పర్యట నిమిత్తం అక్కడ చూసిన పరిశీలనకు వచ్చిన అంశాలను కూడా ఇందులో క్రోడీకరించడం అనేది జరుగుతుంది.

చారిత్రక నేపథ్యం ప్రధాన అంశాలు

సంగమేశ్వరం దేవాలయానికి సంబంధించి అదే పేరుతోటి దాదాపుగా మూడు సంగమేశ్వర ఆలయాలు ఉన్నాయి.

1 కుండలి సంగమేశ్వరం

2 రూపాల సంగమేశ్వరం

3 నివృత్తి సంగమేశ్వర. అయితే మనం ఇక్కడ ప్రధానంగా నివృత్తి సంగమేశ్వర ఆలయం గురించి చర్చించడం జరుగుతుంది.

ఇలా చేరుకోవాలి

తెలంగాణ ప్రాంతం నుంచి ఉమ్మడి పాలమూరు జిల్లా ప్రస్తుత నాగర్ కర్నూల్ జిల్లా నుంచి కొల్లాపూర్ కొల్లాపూర్ తాలూకాలోని సోమశిల గ్రామంలోని మనకు సంగమేశ్వరానికి తిప్పల పైన కృష్ణా నదిలో తీసుకుపోవడం జరుగుతుంది. జాతీయ రహదారి అయిన NH 44 పెబ్బేర్ నుంచి కొల్లాపూర్ చేరుకుని కొల్లాపూర్ మండల కేంద్రానికి 8 కిలోమీటర్ల దూరంలో సోమశిల గ్రామం నుంచి వెళ్లడానికి మనకు బస్సు సౌకర్యాన్ని తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా శాఖ వారు ప్రత్యేకించి బస్సు నడపడం జరుగుతుంది.

చారిత్రక నేపథ్యం

ఆరు నుండి తొమ్మిదవ శతాబ్ద మధ్యకాలంలో బాదామి చాళుక్యులు తుంగభద్రా నది ఒడ్డున అలంపూర్ల ఆలయ సముదాయాన్ని నిర్మించారు. ప్రస్తుతం బాదామి కర్ణాటకలోని చాగల్ కోటలో జిల్లాలో ఉంది అయితే కృష్ణా నది పరివాహక ప్రాంతంలో ప్రధానంగా చాళుక్యుల కాలం నాటి ఆలయాల మనకు దర్శనమిస్తాయి ముఖ్యంగా రెండవ పులకేసి కాలంలో మనకు కృష్ణా నది పరివాహక ప్రాంతం వాటి ఉపనదుల పైన అనేక శైవ క్షేత్రాలను నిర్మించమని జరిగింది. అందులో భాగంగా నివృత్తి సంగమేశ్వర ఆలయం గురించి మనం ఇక్కడ ప్రస్తావించడం అనేది జరుగుతుంది ఆలయం స్థల పురాణాన్ని పరిశీలించినట్లయితే పూర్వకాలంలో దక్షయజ్ఞం జరిగినట్లుగా మనకు పురాణాలు తెలియజేస్తున్నాయి. దక్షుడు సతీదేవిని అవమానించడంతోటి సతి దేవి యజ్ఞవాటికలో దూకి ఆమె నివృత్తి కావడంతో నివృత్తి సంగమేశ్వరం పేరు వచ్చినది. అదేవిధంగా మరొకటి చారిత్రక అంశాలలో ఉన్న విషయం పాండవులు వనవాస సమయంలోఈ స్థలాన్ని దర్శించడం అనేది జరుగుతుంది. ఆ సమయంలో ధర్మరాజు ఇక్కడ ఒక శివలింగాన్ని ప్రతిష్టించాలని నిర్ణయించుకొని భీముని కాశీకి వెళ్లి ఒక శివలింగాన్ని తీసుకురమ్మని ఆజ్ఞాపించడం జరుగుతుంది. అప్పుడు భీముడు కాశీకి వెళ్లి శివలింగాన్ని తీసుకువచ్చే సందర్భంలో శివలింగ ప్రతిష్టకు సంబంధించిన సమయం సమీపించడంతో ఋషుల సూచన మేరకు ధర్మరాజు అర్జునుడు యాప దారు చెట్టును శివలింగంగా మలిచి ప్రతిష్ట చేయడం అనేది జరిగింది. అప్పుడు భీముడు తీసుకువచ్చి శివలింగాన్ని ఏం చేయాలంటూ కోపోద్రికుడు కావడం అనేది జరుగుతుంది. ఆ సమయంలో కృష్ణానదిలోనే తాను తీసుకొచ్చిన శివలింగాన్ని పడి వేయడంతోటి ఆ శివలింగాన్ని ధర్మరాజు తీసుకొని అదే నది ఒడ్డున ప్రతిష్ట చేసి భీమ ప్రతిష్ట లింగంగా ముందు ఇక్కడ దర్శనం చేసుకున్న తర్వాతనే సంగమేశ్వర దర్శనం చేసుకోవాలని సూచించడం అని జరుగుతుంది. ఆ విధంగా సంగమేశ్వర ఆలయం నిర్మాణమై తర్వాత కాలంలో పైన చర్చించిన అంశాలుగా మనం చెప్పవచ్చు. కృష్ణా నది ఒడ్డునే ఉండడం అనేది జరిగింది. అయితే 1980 సంవత్సరంలో శ్రీశైలం డ్యాం నిర్మాణం పూర్తయిన అప్పుడు ఈ దేవాలయం నీటిలో మునిగిపోవడం జరిగింది దాదాపు 23 సంవత్సరాలపాటు నదిలోనే మునిగిపోవడం జరిగింది చివరిసారిగా 2003 వ సంవత్సరంలో శ్రీశైలం డ్యాం నీటిమట్టం పడిపోయినప్పుడు ఆలయాన్ని బయటపడి అప్పట్నుంచి తిరిగి మళ్లీ పూజలు అందుకోవడం ప్రారంభమయ్యాయి అదే విధంగా ప్రతి సంవత్సరం నాలుగు నెలల పాటు ఆలయం పూజలు అందుకోవడం జరుగుతుంది ప్రత్యేకించి శివరాత్రి ఉత్సవాలు కూడా జరుగుతున్నాయి.

సప్త నదుల క్షేత్రం

ప్రపంచంలో ఏడు నదులు కలిసే ఏకైక ప్రదేశం సంగమేశ్వరం కర్నూలు జిల్లాలోని కొత్తపల్లి మండలంలో తుంగ,భద్ర ,కృష్ణ, వేణి, బీమా, మలపహారిని,భవనాసి నదులు కలిసే ప్రదేశమే సంగమేశ్వరం అంటున్నారు. ఈ నదుల్లో భవనాసి నది మాత్రం పురుషుడి పేరు ఉన్న నది మిగిలినవన్నీ స్త్రీ నదులు భవనాసి నది తూర్పు నుంచి పశ్చిమానికి ప్రవహిస్తే మిగిలిన నదులన్నీ పశ్చిమానుంచి తూర్పుకు ప్రవహిస్తాయి. ఈ నదులన్నీ కలిసి జ్యోతిర్లింగంగా అష్టాదశ శక్తి పీఠంగా శ్రీశైల భ్రమరాంబ మల్లికార్జున పుణ్యక్షేత్రం తాకుతూ ప్రవహించి చివరికి సముద్రంలో కలిసిపోతాయి.

ముగింపు

పైన పేర్కొన్న అంశాలన్నీ కూడా మేము క్షేత్ర పర్యట నిమిత్తం నివృత్తి సంగమేశ్వర ఆలయాన్ని సందర్శించి చరిత్రకు సంబంధించి ఏ విధమైన అంశాలు ఏ విధంగా సాహిత్యాన్ని పురావస్తు ఆధారాలను సేకరించాలని ప్రస్తావిస్తూ పరిశోధన ఆధారాలకు సంబంధించిన అంశాల ప్రస్తావించి అందులో ఏ విధమైన అంశాలను ఎక్కడి నుంచి ఎక్కడ సమాచారాన్ని సేకరించడానికి వీలు పడుతుందని అంశాలను ప్రస్తావించడమే కాకుండా పరిశోధన ఆధారాలకు సంబంధించి గతంలో జరిగిన పరిశోధన అంశాలన్నిటిని కూడా పరిశీలించడం జరిగింది అందులో భాగంగా తెలుగువారి చరిత్ర సంస్కృతికి సంబంధించి తెలంగాణ ప్రాంతానికి సంబంధించి ముఖ్యంగా పురావస్తు శాఖ వారు శాసనాలను సంబంధించిన అంశాలకు సంబంధించి తెలియజేయడమనే జరిగింది పరిశోధన లక్ష్యాలలో భాగంగా మేము ఎంచుకున్న నివృతి సంగమేశ్వర ఆలయం లేదా లలితా సంగమేశ్వర ఆలయంగా ప్రస్తావించబడుతున్న ఆలయంలో అక్కడికి వెళ్లి క్షేత్ర పర్యటన ద్వారా జానపద మరియు క్షేత్ర నిమిత్తనికి సంబంధించిన అంశాలు అన్నిటిని కూడా తెలుసుకోవడం అనేది జరిగింది అవి నాటి సమాజానికి ఏ విధంగా తోడ్పడుతున్న అంశాల పట్ల మొత్తం కూడా ఈ అంశాలపై అంశాలన్నిటిని క్రోడీకరించుకొని తెలియజేయడమనేది జరుగుతుంది.